

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ... ๕๓๓๕/๒๕๖๔
วันที่... ๑๕ พ.ค. ๖๔
เวลา... ๑๖.๕๗ น.

ที่ สม ๐๐๐๖/๑๑๗/๙

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนารายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๖๓/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๒๒ แผ่น
๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
มาตราที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ แผ่น

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ทหาร
ทำร้ายร่างกายผู้ต้องสงสัยจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัว

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเรียนว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ได้พิจารณาเรื่องข้างต้นแล้วมีมติว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีข้อเสนอแนะ
มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๕.๒ ของรายงานผลการตรวจสอบ
ที่ ๖๓/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๔ ต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการต่อไป ในกรณีนี้ สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเรียนมายังท่านในฐานะเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรโปรดนำเสนอรายงานดังกล่าว
ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยประการใด โปรดติดต่อสำนักคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชน โทรศัพท์หมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๓๕ หรือ ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๓๖ รายละเอียดปรากฏตาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญเกิด สมนึก)

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่มงานระเบียนวารสาร
รับที่... ๒๒๐ / ๒๕๖๔
วันที่... ๒๑ / ๓๑ / ๖๔ เวลา ๑๑.๑๐ น.

สำนักมาตรฐานและติดตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
กลุ่มงานกลั่นกรองรับเรื่องร้องเรียนและประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๘๐ (วิษณุ)
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๕๕๗๘

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและกฤษฎีกา

รับที่... ๒๕๕ / ๒๕๖๔

วันที่ ๑๕ / พ.ค. / ๖๔ เวลา ๑๖.๕๕

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม
รับที่... ๕๖๖ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑๕ / พ.ค. / ๖๔ เวลา ๑๖.๓๐ น.
ส่งกลุ่มงาน... พ.ร.๒๖๖... ดำเนินการ

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๘ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๖๓/๒๕๖๔

เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกาย
ผู้ต้องสงสัยจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัว

ผู้ร้อง มูลนิธิผสานวัฒนธรรม

ผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่ทหาร ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ค่ายพระยาสุทธรธรรมธาดา

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๓๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนได้ทราบข้อเท็จจริงจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนและเครือข่ายสิทธิมนุษยชนว่า เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ นายนิวัฒน์ ชัยชา และนางปาน ชัยชา สองสามีภรรยาซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านยางคำ ตำบลอู่หม่ม อำเภอธาดุพนม จังหวัดนครพนม ได้นำพยานหลักฐานเข้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรธาดุพนม จากกรณีเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ เวลากลางคืน นายยุทธนา ชัยชา และนายบัณฑิต ชัยชา บุตรชาย ถูกผู้ถูกร้องจับกุมในขณะที่พักผ่อนอยู่ที่กระท่อมนาใกล้สวนยางท้ายหมู่บ้าน แล้วถูกนำตัวไปควบคุมเพื่อซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่วัดแห่งหนึ่งในพื้นที่ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาดุพนม โดยมีการซ้อมทรมานผู้ถูกควบคุมทั้งสองจนได้รับบาดเจ็บสาหัส และต่อมานายยุทธนาเสียชีวิตภายหลังจากที่ถูกส่งตัวไปรักษา ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาดุพนม ในสภาพร่างกายคล้ายถูกทำร้ายสมองได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก หน้าอกเขียวช้ำ ส่วนนายบัณฑิตได้รับการช่วยเหลือในเวลาต่อมาและได้เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลเดียวกัน ผู้ร้องเห็นว่า การซ้อมทรมานหรือการทำร้ายร่างกายบุคคลจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตซึ่งเกิดจากการกระทำหรือการรู้เห็นยินยอมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรงตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประตบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. ๑๙๘๔ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ แต่จากการติดตามข้อมูลข่าวสารพบว่า

ในช่วง...

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีการซ้อมทรมานบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ แต่ผู้กระทำผิดมักลอยนวล เนื่องจากได้รับการช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา ทำให้การกระทำทรมานบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในท้องที่ต่าง ๆ ของประเทศ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่าพฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

- ๑) เอกสารชี้แจงข้อเท็จจริงจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ถึงสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓
- ๒) หนังสือจังหวัดนครพนม ที่ นพ ๐๐๑๗.๑/๔๘๒ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๓) บันทึกการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ ณ ตำบลอุ่มหม้อ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
- ๔) หนังสือสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ที่ ดช ๐๐๑๙(นพ).๕๖/๒๖๓๘ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๕) หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ กท ๐๔๘๒.๒๐๓๔/๓๑๔ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๖) หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ กท ๐๔๘๒.๒๐๓๔/๓๒๒ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๗) หนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ที่ อส ๐๐๕๙(นพ)/๗๔ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๘) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครพนม ลับ ที่ ปช ๐๐๔๐(นพ)/๐๙๒๙ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

/๔. ความเห็น...

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง ผู้เสียหาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของหน้าที่ทหารสังกัดค่ายพระยาสุนทรธรรมธาดา ตำบลโนนสูง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (บก.ควบคุม ที่ ๑ ศอ.ปส.ขอนแก่น.บ.กกล.สุรศักดิ์มนตรี) มีหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ที่ ๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๑ โดยเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องตั้งฐานปฏิบัติการอยู่ที่บ้านตอง ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และได้รับแจ้งจากแหล่งข่าวภาคประชาชนว่ามีการลักลอบซื้อขายและมั่วสุมเสพยาเสพติดบริเวณกระท่อมนาท้ายหมู่บ้าน บ้านยางคำ หมู่ที่ ๖ ตำบลลุ่มหมี่ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จากนั้นในเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ นาฬิกา ผู้ถูกร้องประกอบด้วย หัวหน้าชุดและกำลังพลรวม ๗ นาย ได้เดินทางเข้าไปในพื้นที่สวนยางพาราท้ายหมู่บ้านดังกล่าวเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ขณะนั้นนายยุทธนา ชัยชา และนายนิติพงศ์ ชัยชา กำลังพักผ่อนอยู่ที่กระท่อม ผู้ถูกร้องได้ขอตรวจค้น แต่นายยุทธนา และนายนิติพงศ์ขัดขืนและพยายามหลบหนี ผู้ถูกร้องได้ติดตามจับกุมจนสามารถควบคุมตัวบุคคลทั้งสองไว้ได้ ผลการตรวจค้นไม่พบยาเสพติดในครอบครอง แต่ผู้ถูกร้องอ้างว่าพบอุปกรณ์เสพยาเสพติดอยู่ในกระเป๋าสะพายของนายนิติพงศ์ จึงได้ควบคุมตัวบุคคลทั้งสองมาไว้ที่ฐานปฏิบัติการภายในวัดกันตลิวาส ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อสอบถามข้อมูลและขยายผลเกี่ยวกับยาเสพติด ต่อมาเมื่อเวลา ๐๐.๕๕ นาฬิกา ของวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องได้นำตัวนายยุทธนาไปรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม โดยได้ให้ประวัติผู้ป่วยต่อแพทย์ว่า นายยุทธนามีอาการเกร็งแล้วไม่รู้สีกตัวก่อนมาถึงโรงพยาบาล ๑๐ นาที แพทย์เห็นควรให้นำตัวส่งไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลนครพนมโดยให้รับประสานญาติของนายยุทธนาให้ทราบ จากนั้นในเวลาประมาณ ๐๑.๕๐ นาฬิกา ผู้ถูกร้องได้โทรศัพท์ไปแจ้งแก่มารดาของนายยุทธนาให้ทราบอาการและขอให้มาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม เมื่อมารดาและบิดาของนายยุทธนาไปถึงโรงพยาบาลฯ แพทย์ได้ส่งตัวนายยุทธนาไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลนครพนมโดยมีมารดาเดินทางไปด้วย ต่อมาเวลาประมาณ ๐๓.๐๕ นาฬิกา นายยุทธนาได้ถึงแก่ความตายในระหว่างเดินทางไปโรงพยาบาลนครพนม* ภายหลังการตาย

/แพทย์ประจำ...

* ปรากฏตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีของสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓
ข้อ ๑. เวลา ๐๕.๓๙ นาฬิกา

แพทย์ประจำโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนมได้ร่วมกับพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม พนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ปลัดอำเภอธาตุพนม และบิดามารดาของผู้ตาย ทำการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติและเป็นกรณีที่มีการตายเกิดขึ้นในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามความในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม^๒ ผลการชันสูตรพลิกศพ แพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ให้ความเห็นว่า พบการตกลงสู่เบื้องต่ำของเลือดหลังการตาย บริเวณหลังเป็นปื้นสีม่วง กดไม่อาจ ศพแข็งตัวเต็มที่ทั้งตัว พบบาดแผลบริเวณใบหน้าและหน้าอก สะโพกด้านหลัง และเข้าสองข้าง จำนวนหลายบาดแผล พบบาดแผลฟกช้ำบริเวณลำคอและข้อมือซ้ายหลายบาดแผล การตรวจภาพถ่ายรังสีบริเวณคอ ออก และสะโพก ไม่พบรอยกระดูกหัก^๓

จากนั้นโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนมได้ส่งศพนายยุทธนาไปผ่าพิสูจน์และแยกธาตุเพื่อหาสาเหตุการตายอีกครั้งที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยปรากฏตามรายงานการตรวจศพ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ว่า นายยุทธนาถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๓.๐๕ นาฬิกา ตรวจศพเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา สภาพศพภายนอกพบบาดแผลถลอกที่หน้า มือ ซ่า และขา พบบาดแผลฟกช้ำที่ไหล่ หลัง คาง ลำตัว ขา ออก และหน้า ส่วนสภาพศพภายในพบว่า บริเวณใต้หนังศีรษะฟกช้ำ สมองซำบวม ช่องอกกระดูกซี่โครง ด้านซ้ายที่ ๓-๕ หัก พบเลือดออกในช่องอกประมาณ ๒๐๐ มิลลิลิตร กล้ามเนื้อระหว่างซี่โครงด้านหลังฟกช้ำ ปอดซำทั้งสองข้าง แพทย์ระบุสาเหตุการตายว่า บาดเจ็บที่สมองและปอดซำ^๔

ส่วนนายนิติพงศ์ถูกผู้ถูกร้องควบคุมตัวอยู่ที่ฐานปฏิบัติการภายในวัดกัณฑ์ศีลาวาส ตำบล ผึ่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จนถึงเวลา ๑๗.๓๐ นาฬิกา ของวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ จึงได้เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ปรากฏตามแบบบันทึกประวัติ และการตรวจร่างกาย ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ นายนิติพงศ์ให้ประวัติแก่แพทย์ผู้ทำการตรวจรักษา

/ว่า...

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่า ขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติ ในวรรคสองมาใช้บังคับ”

^๓ ปรากฏตามสำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพ ที่ ช. ๑๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ ของสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม

^๔ ปรากฏตามสำเนารายงานการตรวจศพ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ว่า ถูกทำร้ายร่างกายก่อนมาโรงพยาบาล ๑๙ ชั่วโมง มีอาการปวดศีรษะและแน่นหน้าอก ปรากฏบาดแผลภายนอก เป็นแผลฟกช้ำที่บริเวณศีรษะด้านขวา ขอบตาทั้งสองข้าง ริมฝีปาก ลำคอ หน้าอก แผ่นหลัง และท่อนแขนส่วนที่ติดกับข้อมือทั้งสองข้าง โดยปรากฏตามหนังสือแสดงความยินยอมเข้ารับการรักษา ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๙.๑๘ นาฬิกา ว่า แพทย์ทำการรักษาตามอาการ โดยใส่สายระบายเลือดในช่องเยื่อหุ้มปอด อีกทั้งปรากฏตามใบบันทึกประวัติการรักษาว่า นายนิติพงศ์ นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๕ เมษายน ๒๕๖๓ เป็นเวลา ๘ วัน จึงกลับไปพักรักษาตัวต่อที่บ้านได้

ภายหลังเกิดเหตุ นายนิติวัฒน์ ชัยชา บิดาของผู้ตายได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้ถูกร้อง พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์เป็นคดีอาญา ที่ ๑๙๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ และคดีชั้นสูตรพลิกศพ ที่ ข.๑๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ โดยในคดีอาญา ที่ ๑๙๔/๒๕๖๓ เป็นการกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสถึงแก่ความตาย และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ พนักงานสอบสวนจึงได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ตามหนังสือสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ที่ ตช ๐๐๑๙(นพ) ๕๖/๑๕๗๐ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ส่วนคดีชั้นสูตรพลิกศพ ที่ ข.๑๕/๒๕๖๓ พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ตามหนังสือสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ที่ ตช ๐๐๑๙(นพ).๕๖/๒๑๒๑ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ พนักงานอัยการจังหวัดนครพนมได้ยื่นคำร้องไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพต่อศาลจังหวัดนครพนม โดยศาลจังหวัดนครพนมได้นัดไต่สวนคำร้องในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓^๕

ในคดีอาญา ที่ ๑๙๔/๒๕๖๓ ซึ่งเป็นการกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องร่วมกันทำร้ายร่างกาย นายยุทธนา เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสถึงแก่ความตาย และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ ๘๕/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ ได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบให้ส่งเรื่องกล่าวหาคืนพนักงานสอบสวน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑^๖

/มาตรา ๖๑...

^๕ ปรากฏตามหนังสือสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ที่ ตช ๐๐๑๙(นพ).๕๖/๒๖๓๘ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

^๖ ปรากฏตามหนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดนครพนม ที่ อส ๐๐๕๙(นพ)/๗๔ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

^๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๖๑ วรรคสอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือลับ ที่ ปช ๐๐๔๐(นพ)/๐๘๐๐ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๓ ส่งเรื่องกล่าวหาคืนไปยังผู้กำกับการณ์ตำรวจภูธรภาคพนมเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปตามอำนาจหน้าที่แล้วรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ^๔ และผลการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพทราบว่า เป็นการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้มีคำสั่งย้ายผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดออกจากพื้นที่ที่เกิดเหตุ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง โดยภายหลังจากสอบสวนข้อเท็จจริงเสร็จสิ้นแล้วได้มีคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารแก่ผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดในสถาน “กักบริเวณและขัง” ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ พร้อมทั้งยังได้เสนอให้มีการด่าหนึ่งแก่ผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการพิจารณาบำเหน็จ พ.ศ. ๒๕๔๔ และดำเนินการด้วยมาตรการทางปกครองแก่ผู้ถูกร้องทั้งเจ็ด โดยสำรพระราชการไว้ ณ มณฑลทหารบกที่ ๒๑ ค่ายสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ได้พิจารณาแก้ไขปัญหาโดยการแนะนำให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่กำลังพลที่ออกปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเน้นย้ำว่าต้องปฏิบัติภายใต้กรอบกฎหมายที่ให้อำนาจไว้เท่านั้น จะกระทำการที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนมิได้ หากเจ้าหน้าที่ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงทัณฑ์ทางวินัยและถูกดำเนินคดีตามกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา อีกทั้งให้มีการกำกับดูแลจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติภารกิจในพื้นที่

สำหรับการเยียวยาครอบครัวผู้ได้รับความเสียหายในเบื้องต้นนั้น ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี และหน่วยงาน

/ทางทหาร...

มาตรา ๖๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาตามวรรคหนึ่งไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือแม้จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจแต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงที่เป็นกรกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน โดยจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๖๔ แล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจของตนและรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการและภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด”

^๔ หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครพนม ลับ ที่ ปช ๐๐๔๐(นพ)/๐๙๒๙ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทางทหารที่เกี่ยวข้องในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาครอบครัวของผู้เสียหาย ดังนี้

๑) เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓ รองผู้บัญชาการกองกำลังสุรศักดิ์มนตรีเป็นผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังสุรศักดิ์มนตรีได้เข้าเยี่ยมนายพันพงศ์ โดยมอบกระเช้าและเงินช่วยเหลือจำนวน ๕,๐๐๐ บาท ให้กับมารดาของนายพันพงศ์ และได้เข้าพบปะพูดคุยกับมารดา ญาติ และผู้นำในพื้นที่เพื่อชี้แจงแนวทางการช่วยเหลือเยียวยาแก่ครอบครัวผู้เสียหาย

๒) เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๓ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๓ กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๓ ได้มอบเงินช่วยเหลืองานศพของนายยุทธนา (ผู้ตาย) จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท แก่บิดาของผู้ตาย

๓) ในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๓ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๒๙ เป็นผู้แทนแม่ทัพภาคที่ ๒ ได้มอบเงินช่วยเหลือครอบครัวผู้เสียหาย จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท และรองผู้บัญชาการกองกำลังสุรศักดิ์มนตรีเป็นผู้แทนผู้บัญชาการกองกำลังสุรศักดิ์มนตรีได้มอบเงินช่วยเหลือครอบครัวเป็นเงิน ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท และได้ร่วมงานฌาปนกิจศพของนายยุทธนา (ผู้ตาย) ณ ฌาปนสถาน ที่พักสงฆ์รวมใจ เหล่าภูไท ตำบลอู่หม่า อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม

๔) กองกำลังสุรศักดิ์มนตรีได้ประสานจังหวัดนครพนมในการพิจารณาอนุมัติให้นายพันพงศ์ (ผู้เสียหาย) ปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวขององค์การบริหารส่วนตำบลอู่หม่า อำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม ปัจจุบันนายพันพงศ์ได้รับการทำสัญญาจ้างปฏิบัติงานในตำแหน่งดังกล่าวแล้ว

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การที่ผู้ถูกร้องจับกุมและควบคุมตัวนายยุทธนา และนายพันพงศ์ จนเป็นเหตุให้บุคคลทั้งสองได้รับบาดเจ็บสาหัสและนายยุทธนาถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา นั้น เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ อย่างไร

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ ขณะที่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil, and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๖ ระบุไว้ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ ข้อ ๗ ระบุไว้ว่า บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้ามิได้ ประกอบกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประทุษร้าย หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment:

/CAT)...

CAT)^๙ ข้อ ๑ วรรคหนึ่ง ได้ให้นิยามของคำว่า “การทรมาน” ไว้ว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือที่เกิดจากการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระทำโดยเจตนาให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม หรือเป็นการลงโทษหรือเป็นการข่มขู่ให้กลัวหรือบังคับขู่เข็ญสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ หรือไม่ว่าจะกระทำโดยเหตุผลใด ๆ ในรูปแบบใดบนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติ

สำหรับกรณีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องการจับ การค้น และควบคุมตัวบุคคลเพื่อสอบถามข้อมูลใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ว่า การจับ การค้น และการคุมขังบุคคลอันเป็นการกระทบต่อสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil, and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ และจะถูกลิดรอนเสรีภาพดังกล่าวก็มิได้เช่นกัน เว้นแต่โดยอาศัยเหตุและเป็นไปตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติ และข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ระบุไว้ว่า บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกกลบเกลือบเกียรติและชื่อเสียงโดยมิชอบด้วยกฎหมายมิได้

จากหลักการสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศดังที่ยกมา กล่าวข้างต้น สรุปสาระสำคัญได้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใด

/ที่จะ...

^๙ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT)

ข้อ ๑ วรรคหนึ่ง ระบุว่า เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้คำว่า “การทรมาน” หมายถึง การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าจะทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ หรือเป็นการข่มขู่ให้กลัวหรือเป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามหรือเพราะเหตุผลใด ๆ บนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดยหรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐหรือของบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรืออันเป็นผลปกติจากหรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย

ที่จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของปัจเจกบุคคล รวมถึงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและเสรีภาพในเคหสถานหรือที่รโหฐาน เช่น การจับ การค้น และการควบคุมตัวบุคคลไปสอบถามข้อมูลใด ๆ อันจะประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมาย จะกระทำได้อ้อมเมื่อมีคำสั่งของศาล เช่น มีหมายจับ หมายค้น หรือเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการและเงื่อนไขของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจดังกล่าวได้จะต้องเป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายหรือมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง อีกทั้งในการจับกุม ตรวจค้นบุคคลหรือสถานที่ และควบคุมตัวผู้ถูกจับนั้น เจ้าพนักงานผู้ทำการจับจะต้องกระทำการภายในกรอบของกฎหมายเพื่อให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องสงสัย ผู้จะถูกจับ และบุคคลที่เกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและการดูแลความปลอดภัยของประชาชน ขณะเดียวกันการบังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องเกิดดุลยภาพกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยด้วย หากมีกรณีบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นกฎหมายภายในได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและเหมาะสมของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในกรณีดังกล่าวไว้ว่า เจ้าพนักงานผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ในขณะนั้น^{๙๐} และเมื่อจับกุมบุคคลดังกล่าวได้แล้ว ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น^{๙๑} อันเป็นไปตามหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ ในการใช้อำนาจใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะกระทำได้อ้อมเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจอย่างชัดแจ้ง และแม้มีกฎหมายให้อำนาจก็ตาม จะต้องกระทำการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด โดยอาศัยหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักการห้ามกระทำการเกินกว่าเหตุ เป็นสิ่งที่ต้องยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่เสมอและไม่ว่าในกรณีใด ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำทรมาณบุคคลใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามมิได้ รวมทั้งห้ามมิให้กระทำด้วยความทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

/กรณี...

^{๙๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น”

^{๙๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น”

กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของรัฐบาล ซึ่งโดยหลักแล้วในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๔ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอหมายค้นต่อศาลได้ทัน มีอำนาจค้นบุคคลหรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับยาเสพติด จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งมีอำนาจสอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และทำหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหลักฐานเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา และมาตรา ๑๕ ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สามารถควบคุมผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน โดยมีให้ถือว่า เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๙ ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปตรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใด ๆ และยึดหรืออายัดยาเสพติดให้โทษที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด และมาตรา ๕๘/๑ บัญญัติให้ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ หรือประเภท ๕ ในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีสารเสพติดให้โทษอยู่ในร่างกายหรือไม่ จากการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ถูกร้องรวม ๗ คน เป็นเจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (บก.ควบคุมที่ ๑ ศอ.ปส.ขอนแก่น.บ.กกล.สุรศักดิ์มนตรี) มีหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่ ๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๓/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อย

/หรือ...

หรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙^{๑๖} เป็นกฎหมายพิเศษ ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อเป็นมาตรการ เสริมกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและ ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับแต่งตั้งเป็น เจ้าพนักงาน มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่า มีบุคคลซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มา โดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ได้ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากจะช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม มีอำนาจค้นบุคคลหรือ ยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มีอำนาจ จับกุมตัวบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ทำการ สอบสวนเบื้องต้นได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน หรือควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้สอบถามข้อมูลหรือให้ถ้อยคำได้ เป็นเวลาไม่เกิน ๗ วัน แล้วแต่กรณี^{๑๗} โดยให้กระทำในสถานที่อื่นใดที่มีใช้สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ จากนั้นจึงให้ส่งตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย

/วิธีพิจารณา...

^{๑๖} คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ข้อ ๒ กำหนดให้ข้าราชการทหารที่มียศตั้งแต่ชั้นร้อยตรี เรือตรี หรือเรืออากาศตรีขึ้นไป ซึ่งได้รับแต่งตั้ง จากหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือผู้ที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมอบหมาย เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและ ปราบปราม ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นความผิดตามบัญชีท้ายคำสั่งดังกล่าว จำนวน ๒๗ ฐาน ความผิด ซึ่งจะต้องมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒. เป็นองค์ประกอบด้วย โดยมีความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดอยู่ในลำดับที่ ๑๗. คือ ความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เฉพาะที่มีลักษณะเป็นการสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และลำดับที่ ๑๘. คือ ความผิดตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ เฉพาะที่มีลักษณะเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายยาเสพติดให้โทษและมีไว้เพื่อจำหน่ายยาเสพติดให้โทษที่มีจำนวนปริมาณเกินที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

^{๑๗} หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ข้อ ๒ (๓) ให้อำนาจข้าราชการ ทหารที่ได้รับแต่งตั้ง จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ทำการสอบสวนเบื้องต้นได้เป็น เวลาไม่เกิน ๓ วัน ส่วนคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ข้อ ๔ ให้อำนาจเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามสามารถควบคุมตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยไว้สอบถามข้อมูล หรือให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ตามบัญชีท้ายคำสั่งดังกล่าวได้เป็นเวลา ไม่เกิน ๗ วัน

วิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยดังกล่าว เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจยึด หรืออายัดยาเสพติดและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเสพยาเสพติด ข้าราชการทหารที่ได้รับ แต่งตั้งมีอำนาจสั่งให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้ารับการตรวจหรือทดสอบว่ามีสารเสพติดอยู่ใน ร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้งสองฉบับได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ทหาร ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาด้วย^{๑๔} ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงถือว่าผู้ถูกร้องเป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ที่ ๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๑ และมีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ผู้ถูกร้องจึงมีอำนาจในการ ตรวจค้นบุคคล สถานที่หรือเคหสถาน เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยโดยมีหลักฐานตามสมควรว่า เป็นบุคคล หรือมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับ หรือบุคคลผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้สอบถามข้อมูล หรือให้ถ้อยคำได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน หรือ ๗ วัน แล้วแต่กรณี อีกทั้งมีอำนาจในการสั่งให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ต้องสงสัยเข้ารับการตรวจหรือ ทดสอบว่ามีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์ ในวันเกิดเหตุว่า^{๑๕} เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๒๑.๐๐ นาฬิกา ผู้ถูกร้องประกอบด้วย หัวหน้าชุด และกำลังพลรวม ๗ นาย ได้จัดแบ่งกำลังเป็น ๒ ชุดปฏิบัติการ เดินทางเข้าไปในพื้นที่สวนยางพาราท้ายหมู่บ้าน บ้านยางคำ หมู่ที่ ๖ ตำบลอุ่มเหม้า อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหลังจาก ที่ได้รับแจ้งจากแหล่งข่าวภาคประชาชนว่ามีการลักลอบซื้อขายและมั่วสุมเสพยาเสพติดในพื้นที่ดังกล่าว โดยขณะที่ผู้ถูกร้องกำลังจะเข้าตรวจสอบภายในกระท่อมแห่งหนึ่ง ได้มีเสียงสุนัขเห่า หลังจากนั้นก็มีชาย ๑ คน /วิ่งออกมา...

^{๑๔} หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ข้อ ๕ และคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยอันตราย ต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ข้อ ๗

^{๑๕} ปรากฏตามรายงานชี้แจงข้อเท็จจริง แนบท้ายหนังสือผู้ถูกร้อง ที่ กท ๐๔๘๒.๒๐๓๔/๓๑๔ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วิ่งออกมาจากกระท่อม ทราบชื่อภายหลังคือ นายยุทธนา ซ้ายซา ผู้ถูกร้องที่เป็นหัวหน้าชุดจึงสั่งการให้เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการที่ ๑ ติดตามเพื่อนำตัวมาซักถาม ส่วนเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการที่ ๒ ได้เข้าตรวจสอบบริเวณกระท่อมและพื้นที่โดยรอบ และได้พบชาย ๑ คน ทราบชื่อภายหลังคือ นายนิตพงษ์ ซ้ายซา นอนอยู่ภายในกระท่อม พร้อมกระเป่าสะพาย ผู้ถูกร้องจึงได้ทำการตรวจค้นภายในกระเป่าของนายนิตพงษ์พบอาวุธมีดพับและอุปกรณ์เสพยาเสพติดอยู่ภายใน ผู้ถูกร้องอ้างว่าในระหว่างทำการตรวจค้น นายนิตพงษ์ มีท่าทีขัดขืนและต่อสู้ จึงจำเป็นต้องใช้กำลังเพื่อควบคุมตัว ในขณะที่เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการที่ ๑ ได้ติดตามตัวนายยุทธนาจนสามารถควบคุมตัวไว้ได้ ระหว่างการควบคุมตัวนายยุทธนาได้มีการต่อสู้ขัดขืนและเกิดการขลุมนขึ้น หลังจากนั้นผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดจึงได้นำตัวบุคคลทั้งสองมาทำการซักถามขึ้นต้นบริเวณกระท่อม โดยบุคคลทั้งสองให้การยอมรับว่าได้เสพยาเสพติด (ยาบ้า) มาก่อนหน้านี้ ผู้ถูกร้องจึงได้ซักถามต่อว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองหรือไม่ ซึ่งบุคคลทั้งสองให้การปฏิเสธ ผู้ถูกร้องได้ทำการตรวจค้นตามร่างกายแต่ไม่พบยาเสพติดแต่อย่างใด จากนั้นผู้ถูกร้องได้นำตัวผู้ต้องสงสัยทั้งสองมาซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อจะขยายผลการจับกุม ณ ฐานปฏิบัติการ โดยในเวลาประมาณ ๒๓.๒๕ นาฬิกา ระหว่างหยุดพักการซักถาม นายยุทธนาได้แจ้งแก่ผู้ถูกร้องว่าตนเองมีอาการปวดหลัง ผู้ถูกร้องจึงนำยาพาราเซตามอล จำนวน ๒ เม็ด มาให้นายยุทธนารับประทานเพื่อบรรเทาอาการปวดหลังและให้นอนพัก หลังจากนั้นประมาณ ๑๐ นาที นายยุทธนามีอาการชักเกร็ง ผู้ถูกร้องจึงรีบนำตัวส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ซึ่งอยู่ห่างจากฐานปฏิบัติการประมาณ ๔ กิโลเมตร นายยุทธนาถูกส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลนครพนมและถึงแก่ความตายในระหว่างการนำส่งโรงพยาบาลฯ ส่วนนายนิตพงษ์ในเวลานั้นยังคงถูกผู้ถูกร้องควบคุมตัวเพื่อทำการซักถามข้อมูลเพิ่มเติมและนอนพักอยู่ในฐานปฏิบัติการจนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา นายนิตพงษ์มีอาการเจ็บบริเวณชายโครงด้านขวา ผู้ถูกร้องจึงได้นำตัวนายนิตพงษ์เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม

ขณะที่นายนิตพงษ์ (ผู้เสียหาย) ให้ถ้อยคำว่า ในวันเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณสองทุ่ม ตนเองและพี่ชาย (นายยุทธนา) อยู่ที่กระท่อมนา บ้านยางคำ หมู่ที่ ๖ ตำบลอุ่มหม้อ อำเภอรุขประทุม จังหวัดนครพนม ได้มีเจ้าหน้าที่ทหาร (ไม่ทราบจำนวน) จากฐานปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ในตำบลฝั่งแดง อำเภอรุขประทุม จังหวัดนครพนม เข้ามาตรวจค้นยาเสพติด ตนเองและนายยุทธนาพยายามหลบหนีและปฏิเสธว่ามีได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่เจ้าหน้าที่ทหารจับกุมตนเองกับนายยุทธนาได้และไม่เชื่อคำให้การปฏิเสธ จึงมีการทำร้ายร่างกายและถูกซ้อม โดยแยกตนเองกับนายยุทธนาออกจากกันเพื่อทำการซ้อมและทำร้ายร่างกาย จากนั้นจึงถูกนำตัวไปควบคุมที่ฐานปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ในตำบลฝั่งแดงเพื่อซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ปรากฏข้อเท็จจริงจากสื่อมวลชนต่าง ๆ^{๑๖} สรุปความได้ว่า ภายหลังจากเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๓ นายนิติพงศ์ได้ให้ถ้อยคำต่อผู้สื่อข่าวว่า ในคืนวันเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ ขณะที่นายยุทธนาและนายนิติพงศ์กำลังนั่งกินข้าวอยู่ภายในกระท่อมที่มีรถกระบะของผู้ถูกร้องเข้ามาจอดที่บริเวณกระท่อมและบุกเข้าไปพยายามจับกุมนายยุทธนาที่นายนิติพงศ์ทำให้ทั้งสองคนตกใจและพยายามหนี เมื่อผู้ถูกร้องจับกุมทั้งสองคนได้ก็ใส่กุญแจมือไพล่หลังโดยอ้างว่าทั้งสองคนมีพฤติกรรมลักลอบขายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ (ยาบ้า) และได้ทำการตรวจค้นแต่ผลการตรวจค้นไม่พบยาเสพติด ซึ่งทั้งสองคนยอมรับว่าเสพยาเสพติดจริง แต่ไม่ใช่ผู้ค้าตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวหา จากนั้นผู้ถูกร้องทั้งตะ ลีบ และกระที่บนายยุทธนาที่นายนิติพงศ์ต่อเนื่องกันหลายครั้ง แล้วจึงนำตัวทั้งสองคนไปควบคุมที่ฐานปฏิบัติการภายในบริเวณวัดกันตศิลาวาส ตำบลแดง อำเภอรอดุพนม เมื่อไปถึงฐานปฏิบัติการ ผู้ถูกร้องได้ปิดไฟและแยกนายยุทธนาที่นายนิติพงศ์จากกันแล้วจึงข่มทั้งสองคนต่อไปอีกประมาณหนึ่งชั่วโมง โดยเค้นให้ทั้งสองคนรับสารภาพว่าค้ายาบ้า ทั้งที่ทั้งสองคนรับว่าเป็นเพียงผู้เสพเท่านั้น ขณะถูกข่มขู่ นายนิติพงศ์ได้ยินแต่เสียงนายยุทธนา (พี่ชาย) ถูกข่มจนครวญครางด้วยความเจ็บปวดจนกระทั่งเจ็บไป คาดว่าหมดสติ และมารู้ภายหลังว่านายยุทธนาถูกส่งไปโรงพยาบาลและถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ส่วนนายนิติพงศ์บาดเจ็บสาหัสเนื่องจากถูกผู้ถูกร้องรุมกระที่บด้วยรองเท้าคอมแบท จนกระดูกซี่โครงขวาหัก ๒ ซี่ มีเลือดคั่งอยู่ในช่องท้อง และถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลเช่นกัน

จากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่สรุปได้จากการให้ถ้อยคำของผู้เสียหาย ข้อมูลจากสื่อมวลชน คำชี้แจงจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้อง และพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการตรวจสอบ ได้แก่ รายงานการชันสูตรพลิกศพ ที่ ช.๑๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ ของสถานีตำรวจภูธรธาตุพนม ผลการผ่าพิสูจน์และแยกธาตุเพื่อหาสาเหตุการตายของนายยุทธนาจากโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามรายงานการตรวจศพลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ สรุปได้ว่าแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพให้ความเห็นว่า พบบาดแผลบริเวณใบหน้าและหน้าอก สะโพกด้านหลัง และเข้าสองข้างจำนวนหลายบาดแผล พบบาดแผลฟกช้ำบริเวณลำคอ และข้อมือซ้ายหลายบาดแผลและ

/ผลการ...

^{๑๖} จาก *พ่อเหยื่อทหารดินโหดลั่นลูกชายต้องไม่ตาย-ไม่เจ็บฟรี เงิน 10 ล้านมายค์ก็ไม่เอา*, โดย ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๖๓, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/local/detail/9630000041095>

จาก *เหยื่อ 7 ทหารอุ้มข่มโหด เล่าชั่วโมงแรก! คิดว่าจะไม่รอด พี่ร้องก่อนสิ้นใจ*, โดย ข่าวสดออนไลน์, ๒๕๖๓, สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_3996617

จาก *7 ทหารสำนึกผิด หลังอุ้มสองพี่น้อง ข่มหายาเสพติดจนตาย*, โดย PPTV online, ๒๕๖๓, สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/123957>

ผลการผ่าพิสูจน์และแยกธาตุเพื่อหาสาเหตุการตายที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปรากฏว่า สภาพศพภายนอกพบบาดแผลถลอกที่หน้า มือ เข้า และขา พบบาดแผล ฟกช้ำที่ไหล่ หลัง คาง ลำตัว ขา ออก และหน้า ส่วนสภาพศพภายในพบว่า บริเวณใต้หนังศีรษะฟกช้ำ สมองซ้ำบวม ช่องอกกระดูกซี่โครงด้านซ้ายที่ ๓-๕ หัก พบเลือดออกในช่องอกประมาณ ๒๐๐ มิลลิลิตร กล้ามเนื้อระหว่างซี่โครงด้านหลังฟกช้ำ ปอดซ้ายทั้งสองข้าง แพทย์ระบุสาเหตุการตายว่า บาดเจ็บที่สมองและ ปอดซ้าย ส่วนนายนิติพงษ์ภายหลังเกิดเหตุได้ถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาอาการเจ็บบริเวณชายโครง ด้านขวา ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ปรากฏตามแบบบันทึกประวัติและการตรวจ ร่างกาย ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ ว่า ถูกทำร้ายร่างกายก่อนมาโรงพยาบาล ๑๙ ชั่วโมง มีอาการ ปวดศีรษะและแน่นหน้าอก ปรากฏบาดแผลภายนอกเป็นแผลฟกช้ำที่บริเวณศีรษะด้านขวา ขอบตา ทั้งสองข้าง ริมฝีปาก ลำคอ หน้าอก แผ่นหลัง และท่อนแขนส่วนที่ติดกับข้อมือทั้งสองข้าง และปรากฏตาม หนังสือแสดงความยินยอมเข้ารับการรักษา ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๙.๑๘ นาฬิกา ว่าแพทย์ ทำการรักษาตามอาการ โดยใส่สายระบายเลือดในช่องเยื่อหุ้มปอด อีกทั้งปรากฏตามใบบันทึกประวัติ การรักษาว่า นายนิติพงษ์นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชธาตุพนม ตั้งแต่วันที่ ๑๘ - ๒๕ เมษายน ๒๕๖๓ เป็นเวลา ๘ วัน จึงกลับไปพักรักษาตัวต่อที่บ้าน พยานหลักฐานดังกล่าว ล้วนแต่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะคำให้การของ นายนิติพงษ์ (ผู้เสียหาย) ที่ยืนยันว่า ในวันเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๓ เวลาประมาณสองทุ่ม ตนเองและนายยุทธนาอยู่ที่กระท่อมนา บ้านยางคำ หมู่ที่ ๖ ตำบลอุ่มเหมา อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ถูกผู้ถูกร้องเข้ามาตรวจค้นยาเสพติด ซึ่งบุคคลทั้งสองพยายามหลบหนีและปฏิเสธว่ามีได้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด แต่ผู้ถูกร้องติดตามจับกุมบุคคลทั้งสองไว้ได้และไม่เชื่อคำให้การปฏิเสธของบุคคลทั้งสอง จึงมีการทำร้ายร่างกายในลักษณะของการซ้อม โดยแยกนายนิติพงษ์กับนายยุทธนาออกจากกันเพื่อทำการ ซ้อมและทำร้ายร่างกาย จากนั้นจึงนำตัวบุคคลทั้งสองไปควบคุมที่ฐานปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ในตำบลฝั่งแดง เพื่อซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังกล่าวจึงทำให้เชื่อได้ว่า บาดแผล ตามร่างกายของนายยุทธนา (ผู้ตาย) ทั้งสภาพภายนอกและผลการผ่าพิสูจน์ภายใน รวมทั้งบาดแผลของ นายนิติพงษ์ เป็นผลที่เกิดจากการทำร้ายร่างกายโดยผู้ถูกร้องจริง และการทำร้ายร่างกายนั้นเป็นไปใน ลักษณะการซ้อมหรือรุมทำร้ายจนเป็นเหตุให้นายยุทธนาและนายนิติพงษ์ได้รับบาดเจ็บสาหัสและทำให้นายยุทธนาถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา อันเป็นการกระทำที่เกินสมควรแก่เหตุ แม้ผู้ถูกร้องจะอ้างว่า ในระหว่างการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลทั้งสองได้ต่อสู้ขัดขืนและพยายามหลบหนีก็ตาม แต่การใช้กำลัง เพื่อป้องกันตัวของเจ้าหน้าที่และเพื่อการระงับยับยั้งการต่อสู้ขัดขืนของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ควบคุมตัวนั้น จะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุ โดยมีความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ในขณะนั้น เพื่อจะป้องกันมิให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกควบคุมหลบหนีหรือขัดขวางการจับกุมและการควบคุมตัวเท่านั้น

/ช้อกล่าวอ้าง...

ข้อกล่าวอ้างดังกล่าวของผู้ถูกร้องจึงมีน้ำหนักน้อยและรับฟังไม่ขึ้น ดังนั้น การใช้กำลังของผู้ถูกร้องในการจับกุมและควบคุมตัวในกรณีนี้ย่อมไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวทั้งสอง รวมถึงผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจจากการบาดเจ็บอย่างรุนแรงและถูกทำให้เสียชีวิต โดยพิจารณาได้จากการข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ถูกร้องกับพวกมีจำนวน ๗ คน จัดแบ่งกำลังเป็น ๒ ชุด ปฏิบัติการ แยกกันออกติดตามและจับกุมตัว นายยุทธนา กับนายนิติพงศ์ ประกอบกับผู้ถูกร้องทั้งเจ็ดเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมาย ย่อมมีอาวุธประจำกายและมียุทธวิธีทางทหารที่สามารถจะควบคุมตัวบุคคลทั้งสองได้โดยไม่เกินกำลังของผู้ถูกร้อง อีกทั้งไม่ปรากฏว่า นายยุทธนา กับนายนิติพงศ์มีการใช้อาวุธใด ๆ ต่อสู้ขัดขวางการจับกุม และการควบคุมของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องย่อมไม่อาจที่จะอ้างเหตุผลใด ๆ ยกขึ้นเป็นความชอบธรรมในการทำร้ายร่างกายบุคคลทั้งสองจนเกินสมควรแก่เหตุ ประกอบกับหลังจากที่ผู้ถูกร้องควบคุมตัวนายยุทธนา กับนายนิติพงศ์ไว้ได้แล้ว ผู้ถูกร้องได้ทำการตรวจค้นบุคคลทั้งสองและสถานที่ ไม่พบยาเสพติดอยู่ในครอบครอง แต่ผู้ถูกร้องยังคงนำตัวบุคคลทั้งสองไปซักถามข้อมูล ณ ฐานปฏิบัติการต่อไปอีก โดยมีได้ส่งตัวบุคคลทั้งสองเข้ารับการรักษาพยาบาลในโอกาสแรกที่เกิดการบาดเจ็บและติดต่อญาติเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมตัว^{๑๑} แต่กลับนำตัวไปซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อขยายผลการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดรายอื่น ณ ฐานปฏิบัติการของผู้ถูกร้องต่อไป จนกระทั่งผู้ถูกควบคุมตัวทั้งสองมีอาการเจ็บปวดอย่างรุนแรงจนไม่สามารถทนอยู่ในสภาพนั้นต่อไปได้ สื่อให้เห็นถึงความทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นมีเหตุให้เชื่อได้ว่า อาจมีการทำร้ายร่างกายหรือใช้ความรุนแรงแก่บุคคลทั้งสองเกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมตัว และซักถามข้อมูลได้ตลอดเวลาที่ยังถูกควบคุมตัวและมีการซักถามข้อมูลเพื่อสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นการก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างรุนแรงแก่ผู้ถูกควบคุมตัวทั้งสองทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการให้ถ้อยคำของนายนิติพงศ์ (เสียหาย) ที่ให้ไว้ต่อสื่อมวลชนในวันที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ภายหลังเกิดเหตุ

/ใหม่ ๆ...

^{๑๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๗/๑ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัว
- (๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (๓) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

ใหม่ ๆ และการให้ล้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในขณะลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

จากข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานและพฤติการณ์ดังกล่าว จึงเป็นเหตุที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องน่าจะกระทำการที่เข้าข่ายเป็นการทรมานนายยุทธนาและนายนัดพงศ์ด้วยการซ้อม รุมทำร้ายหรือใช้กำลังทำร้ายร่างกายหลายครั้งหลายคราติดต่อกัน ตั้งแต่ในระหว่างการจับกุมจนกระทั่งควบคุมตัวเพื่อซักถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมุ่งประสงค์ให้ผู้ถูกควบคุมตัวทั้งสองรับสารภาพหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของยาเสพติดเพื่อขยายผลไปถึงเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดหรือผู้เสพยาเสพติดรายอื่น ๆ อันเป็นการก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง ตามนิยามของการทรมาน และยังเป็นกรกระทำทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) อีกทั้งการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของนายยุทธนาและนายนัดพงศ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ และขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil, and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๖ และข้อ ๗ ดังที่ได้ยกมากล่าวไว้แล้ว จึงถือได้ว่า ผู้ถูกร้องกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่นายยุทธนาและนายนัดพงศ์ สมควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อกองทัพบก และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ ต่อไป

อนึ่ง จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีตามคำร้องนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อสังเกตว่า คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งโดยปกติแล้วมิใช่เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้อำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการสืบสวนการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดทางอาญาอื่น สามารถตรวจค้น จับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดไว้สอบถามข้อมูลได้อันเป็นมาตรการพิเศษเพื่อเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายนั้น ถือเป็นกฎหมายพิเศษที่ส่งผล

/กระทบ...

กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจนเกินสมควรและไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม เนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้งสองฉบับเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทหารมีดุลยพินิจอย่างกว้างขวางโดยอาศัยเหตุอันควรสงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลใดน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมาย และจะต้องเข้าสู่กระบวนการตรวจค้น จับกุม และควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งสามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยหรือบุคคลที่ถูกเรียกมาสอบถามไว้ได้เป็นเวลาไม่เกิน ๓ วัน หรือ ๗ วัน แล้วแต่กรณี ในสถานที่อื่นใดที่มีใช้สถานีตำรวจที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ แล้วจึงค่อยส่งตัวผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป โดยมีให้ถือว่าการควบคุมนั้นเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้บุคคลผู้ต้องสงสัยรับการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นเสพยาเสพติดกรณีดังกล่าวเป็นการเปิดช่องทางหรือเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทหารใช้อำนาจเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่าข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ปรากฏในเบื้องต้นเพื่ออ้างเป็นเหตุในการใช้อำนาจตรวจค้น จับกุมและควบคุมตัวบุคคลมาสอบถามข้อมูลเพื่อสืบสวนการกระทำความผิดกฎหมาย โดยยังไม่ต้องมีการตั้งข้อกล่าวหาและไม่ต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล อันเป็นการส่งผลกระทบต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสับสนต่อการข่มขู่ การกระทำทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม เพื่อให้ได้มาข้อมูล ข้อสนเทศหรือคำรับสารภาพจากผู้ถูกควบคุมตัวตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประตบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) อีกทั้งเป็นช่องทางที่เอื้ออำนวยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีโอกาสกระทำให้บุคคลสูญหายได้ง่ายขึ้น อันขัดต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: ICCPED)

ประกอบกับกรณีตามคำร้องนี้เกิดจากการกระทำของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ หากมีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดจะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติให้การกระทำที่เป็นการข่มขู่ทรมานเป็นฐานความผิดที่แยกออกไปจากประมวลกฎหมายอาญาในความผิดต่อชีวิตและร่างกาย เพื่อกำหนดบทลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการข่มขู่ทรมานหรือกระทำให้บุคคลสูญหาย รวมไปถึงผู้บังคับบัญชาที่ได้ทราบการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาของตนแล้วไม่ดำเนินการที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำอันเป็นการข่มขู่ทรมานหรือไม่ดำเนินการส่งเรื่องเพื่อสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย มีกระบวนการสอบสวนดำเนินคดีโดยกลไกที่เป็นอิสระ เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล

/พลเรือน...

พลเรือนที่มีความสามารถ (Competent) มีความเป็นอิสระ (Independent) มีทรัพยากรที่เพียงพอ (adequately resourced) ดำเนินวิธีพิจารณาตามมาตรฐานระหว่างประเทศและเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม ทั้งที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ประเทศไทย จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าวโดยพัฒนาระบบกฎหมายให้มีมาตรการ และกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทรมานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำ ทรมานในอาณาเขตของรัฐ มีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและสืบสวนสอบสวนคดีทรมานโดยองค์กรที่เป็น อิสระรวมถึงคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความเห็นทั่วไป ของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (General Comment of Committee against Torture) ฉบับที่ ๓ ได้ให้ข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observation) เกี่ยวกับการปฏิบัติตาม อนุสัญญาฯ ข้อบทที่ ๑๒ และ ๑๓ ว่า รัฐภาคีจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลันอย่างมี ประสิทธิภาพ และไม่ล่าเอียง ทันทันทีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำทรมานเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจ ของตน โดยเป็นผลมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของรัฐตน โดยในแง่ของวิธีบัญญัติ รัฐภาคี ต้องจัดให้มีองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและมีกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เสียหายจากการทรมาน หรือการปฏิบัติที่โหดร้ายเข้าถึงการชดเชยเยียวยาอย่างเหมาะสม หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการ สืบสวนสอบสวนและตรวจสอบตามข้อกล่าวหาโดยทันทีอย่างมีความเป็นกลาง การสืบสวนสอบสวน จะต้องครอบคลุมมาตรการตามปกติที่จะต้องปฏิบัติ มีการตรวจทางนิติเวชอย่างอิสระทั้งทางร่างกายและ จิตใจ มีการบันทึกข้อมูลหลักฐานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เสียหายจะต้องได้รับสินไหมทดแทนอย่างเป็นธรรม และเพียงพอ เพื่อให้มีการบำบัดฟื้นฟูสภาพอย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้^{๑๘} โดยขณะพิจารณา คำร้องนี้ปรากฏว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. แล้วเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ ซึ่งได้มอบหมายให้ คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาอีกครั้งก่อนเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา^{๑๙} ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วโดยอยู่ระหว่างนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายืนยันร่างพระราชบัญญัติฯ แล้ว

/จึงส่งเข้า...

^{๑๘} UN Doc, CAT/C/GC/3, para. 23 – 28.

^{๑๙} จาก *กรม. เห็นชอบร่าง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย*, โดย ไทยรัฐออนไลน์, ๒๕๖๓. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/1874784>

จึงส่งเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป^{๒๐} อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบกรณีตามคำร้อง จำเป็นต้องทำให้การเยียวยา มีประสิทธิผลและเหมาะสม โดยคำนึงถึงประเภทของบุคคลที่ได้รับ ความเสียหาย ต้องมีกระบวนการทางตุลาการและกลไกทางปกครองที่เหมาะสมสำหรับการเรียกร้อง ให้มีการเยียวยา และการเยียวยาที่เหมาะสมนั้น รวมถึงการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (restitution) การฟื้นฟู (rehabilitation) การทำให้พอใจ (satisfaction) เช่น การขอโทษต่อสาธารณะและการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก (guarantees of non-repetition) ตลอดจนการแก้ไขกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ฉะนั้น จึงสมควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ไปพร้อมนี้ด้วย

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี กองทัพบก ศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไข การละเมิดสิทธิมนุษยชน

กองทัพบก และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ควรกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรมแก่เจ้าหน้าที่ทหารในสังกัด ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการซ้อมทรมานผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยในระหว่างทำการจับกุม และควบคุมตัวโดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รู้เห็นเป็นใจ หรือปล่อยปละละเลย

ให้ผู้...

^{๒๐} จาก ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ), โดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, ๒๕๖๓. สืบค้นจาก <http://www.moj.go.th/index.php>

ให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำการซ้อมทรมานบุคคล จะต้องถูกลงโทษทางวินัยและดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ โดยให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานนี้

๕.๒ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕.๒.๑ คณะรัฐมนตรีควรพิจารณายกเลิกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการสืบสวนการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดทางอาญาอื่น เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดกฎหมายอาญาเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ โดยให้เป็นหน้าที่และอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ รวมถึงเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบตามกฎหมายปกติ

๕.๒.๒ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีควรจัดความสำคัญในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ไว้เป็นลำดับแรก เพื่อให้มีการพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไปโดยเร็ว โดยนำหลักการและสาระสำคัญตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED) ไปบรรจุไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาทั้งสองฉบับ โดยเฉพาะการกำหนดความรับผิดชอบแก่ผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำการซ้อมทรมานไม่ดำเนินการป้องกันหรือระงับการกระทำของผู้ได้บังคับบัญชา หรือปกปิดข้อเท็จจริง ไม่ส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายเพื่อสอบสวนดำเนินคดี รวมทั้งการกำหนดให้มีกลไกพิเศษในการสืบสวนสอบสวนคดีทรมานและคดีที่เกี่ยวกับการกระทำให้บุคคลสูญหายโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระเป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดแบบบูรณาการ เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนที่เป็นอิสระ และเป็นกลาง องค์กรอัยการ หน่วยงานแพทย์ที่เป็นอิสระและมีความเชี่ยวชาญและภาคประชาชน

๕.๒.๓ คณะรัฐมนตรีควรมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแนวทางในการปฏิบัติงานแบบบูรณาการระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่าย

/เช่น...

เช่น พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสืบสวนสอบสวน การกระทำผิดในกรณีที่มีข้อสงสัยเรื่องการซ้อมทรมานบุคคล กรณีที่มีการตายเกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน รวมถึงกรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำให้บุคคลสูญหาย พร้อมทั้งจัดทำโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยนำหลักการตามคู่มือการสืบสวนสอบสวน และบันทึกข้อมูลหลักฐานอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีการกระทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี หรือพิธีสารอิสตันบูล (Istanbul Protocol: Manuel on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) มาใช้ในการจัดทำแนวทางการสืบสวนสอบสวนและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันและปราบปรามการกระทำทรมานและสอบสวนดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาดมิให้เกิดกรณีการลอยนวลพ้นผิด (Impunity)

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้เสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๕. ของรายงานนี้ ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี กองทัพบก และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำหน้าที่แทน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายสมณ์ พรหมรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวอารีวรรณ จตุทอง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณี โดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีใด เป็นเรื่องเฉพาะตัวเป็นรายกรณี ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวตามหน้าที่และอำนาจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวัน โดยให้คณะกรรมการเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนั้นด้วยแล้วแต่กรณี

ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับแจ้งภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง แล้วแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนนั้น หรือเป็นการร้องเรียนโดยใช้สิทธิไม่สุจริต หรือได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสามภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า การแก้ไขปัญหาหรือการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องใดหรือลักษณะใดขึ้นอีก จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนให้คณะกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรายงานหรือข้อเสนอแนะตามมาตรา ๓๖ วรรคสี่ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ แล้ว ให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้ หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจเผยแพร่รายงานหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการหรือผลการดำเนินการของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปได้